

เนื้อหางานวิจัย

1. สํารวจสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในชุมชนจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ดอกไม้และสมุนไพรที่มีแนวโน้มในการสามารถนำมาผลิตฟักแฉ่อ้อมบแห้งได้ทีพบในชุมชนจอมทอง คือ ดอกกระเจี๊ยบ ดอกอัญชันและขมิ้นจากนั้นนำดอกไม้และสมุนไพรดังกล่าวมาตรวจสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระพบว่า ดอกกระเจี๊ยบมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงที่สุด รองลงมาคือขมิ้นและดอกอัญชันตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสมุนไพร

สมุนไพร	ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ (ร้อยละ DPPH radical-scavenging activity)
ดอกกระเจี๊ยบ	81.95±0.81 ^a
ดอกอัญชัน	19.59±1.02 ^c
ขมิ้น	78.85±0.54 ^b

*อักษรที่แตกต่างกัน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

สมุนไพรทุกชนิดที่นำมาศึกษามีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ เนื่องจากกระเจี๊ยบและดอกอัญชันเป็นแหล่งของแอนโทไซยานิน (anthocyanin) ซึ่งมีฤทธิ์เป็นสารต้านอนุมูลอิสระเป็นองค์ประกอบ (Buchweitz et al., 2012; Duangmal et al., 2008; Espin et al., 2000) ส่วนขมิ้นมีสารเคอร์คิวมิน (curcumin) เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ (Guddadarangavvanahally et al., 2002; Shang et al., 2010) โดยดอกกระเจี๊ยบมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมากกว่าขมิ้นและดอกอัญชันตามลำดับ ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของดอกกระเจี๊ยบที่ตรวจสอบได้จากการวิจัยมีค่าใกล้เคียงกับการรายงานของ Mohd-Esa et al. (2010) ซึ่งรายงานว่าดอกกระเจี๊ยบมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระคิดเป็นร้อยละ 87.9±0.7 ของ DPPH radical-scavenging activity

2. ศึกษาระยะเวลาการลวกฟักในการผลิตฟักแฉ่อ้อมบแห้งที่มีปริมาณน้ำตาลต่ำ ปราศจากสารกลุ่มเมตาโบไลต์

จากการทำฟักแฉ่อ้อมบแห้งที่มีปริมาณน้ำตาลต่ำ ปราศจากสารกลุ่มเมตาโบไลต์ ซึ่งใช้ฟักที่ผ่านการลวกในเวลาต่างกัน คือ 10 15 20 และ 25 นาที จากนั้นนำฟักแฉ่อ้อมบแห้งมาทำการตรวจสอบปริมาณน้ำอัสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้พบว่า ปริมาณน้ำอัสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$) โดยมีค่าอยู่ในช่วง 0.70-0.72 เป็นช่วงที่เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเรื่องผลไม้แห้งซึ่งกำหนดไว้ว่าผลไม้แห้งต้องมีปริมาณน้ำอัสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ไม่เกิน 0.75 (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ของฟักแช่หมักแห้งที่มีระยะเวลาในการลวกที่แตกต่างกัน

เวลาการลวกฟัก(นาท)	ค่า a_w^{ns}
10	0.71±0.02
15	0.70±0.01
20	0.72±0.01
25	0.70±0.01

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

ลักษณะเนื้อสัมผัสของฟักแช่หมักแห้งที่เวลาการลวกต่างกันพบว่า เมื่อเวลาการลวกนานขึ้น ค่าแรงยึดเกาะระหว่างโมเลกุล (adhesiveness) ค่าความแข็งแรงของเจล (gel strength) ค่าความแข็ง (hardness) ค่าความยืดหยุ่น (springiness) ค่าแรงยึดเกาะภายในโมเลกุล (cohesiveness) และแรงที่ใช้ในการเคี้ยว (chewiness) มีค่าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P\leq 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 4 เนื่องจากเมื่อใช้ระยะเวลาการลวกนานขึ้น เกิดการสลายตัวของเพคตินมากขึ้นสอดคล้องกับการรายงานของ Ni et al. (2005) เนื่องจากการใช้เวลาในการลวกที่นานขึ้นทำให้เกิดการแยกตัวของหมู่ methyl ออกจากโครงสร้างของเพคตินมากขึ้น (Hudson and Buescher, 1986) เป็นเหตุให้ผนังเซลล์ของฟักมีความแข็งแรงลดลงส่งผลให้ทุกคุณลักษณะของค่าเนื้อสัมผัสของฟักแช่หมักแห้งมีค่าลดลง

ตารางที่ 4 ค่าเนื้อสัมผัสของฟักแช่หมักแห้งที่มีระยะเวลาการลวกฟักแตกต่างกัน

เวลาการลวกฟัก (นาท)	Texture					
	gel strength (g.mm)	hardness (g)	adhesiveness (g.sec)	springiness	cohesiveness	chewiness (N.mm)
10	1,1041.45±327.55 ^a	54,325.27±1690.75 ^a	-80.53±6.76 ^a	0.26±0.01 ^a	0.39±0.01 ^a	4,567.02±210.01 ^a
15	2,555.53±275.51 ^b	41,947.01±3480.81 ^b	-74.55±0.46 ^{ab}	0.24±0.00 ^b	0.29±0.20 ^b	1,663.76±163.86 ^b
20	2,051.73±228.58 ^b	25,516.20±269.56 ^c	-68.55±4.34 ^{bc}	0.17±0.01 ^c	0.26±0.01 ^c	1,241.34±123.90 ^c
25	1,521.80±256.92 ^b	23,779.99±197.53 ^c	-64.76±1.12 ^c	0.16±0.01 ^d	0.21±0.00 ^d	857.79±39.10 ^d

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P\leq 0.05$)

ค่า L^* แสดงความสว่างของฟักแช่หมักแห้งสมุนไพร จากตารางที่ 5 พบว่า ฟักแช่หมักแห้งที่ผลิตจากฟักที่ผ่านการลวก 10 นาที มีความสว่างมากกว่าฟักที่ผ่านการลวก 15 20 และ 25 นาที หรือมีความขาวมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าฟักที่ผ่านการลวก 15 20 และ 25 นาที มีความเป็น

สีเหลือง (b^*) มากกว่าฟักที่ใช้เวลาการลวก 10 นาที ส่วนค่า a^* ของฟักที่ใช้เวลาการลวกที่แตกต่างกันไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

ตารางที่ 5 ค่าสีของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีระยะเวลาการลวกฟักแตกต่างกัน

เวลา (นาที)	ค่าสี		
	L^*	a^{*ns}	b^*
10	57.20 ± 0.17^a	0.27 ± 0.21	5.73 ± 0.50^b
15	53.13 ± 0.15^b	0.70 ± 0.36	8.67 ± 0.55^a
20	52.40 ± 0.53^c	0.57 ± 0.35	9.40 ± 1.32^a
25	50.27 ± 0.12^d	0.47 ± 0.15	8.70 ± 1.21^a

* อักษรที่ต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

การทดสอบทางประสาทสัมผัสผลิตภัณฑ์ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตจากฟักที่ผ่านการลวกในระยะเวลา 10 15 20 และ 25 นาที พบว่า ด้านลักษณะปรากฏ สี กลิ่น ความนิ่ม ความกรอบ ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม กลิ่นรส รสชาติ ความชอบโดยรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 คะแนนคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของฟักแช่อบแห้งที่มีระยะเวลาการลวกฟักแตกต่างกัน

คุณลักษณะ	ระยะเวลาการลวก (นาที)			
	10	15	20	25
ลักษณะปรากฏ ^{ns}	6.90±1.07	6.60±1.47	6.55±1.19	6.45±0.89
สี ^{ns}	7.00±1.17	6.65±1.27	6.75±1.02	6.80±0.83
กลิ่น ^{ns}	6.55±0.94	6.80±1.36	6.60±1.31	6.40±1.35
ความนุ่ม ^{ns}	6.75±1.37	6.60±1.35	6.30±1.66	6.15±1.46
ความกรอบ ^{ns}	6.95±1.28	6.35±1.63	6.10±1.17	6.15±1.63
ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม ^{ns}	7.05±1.15	6.45±1.28	6.45±0.94	6.60±1.05
กลิ่นรส ^{ns}	6.80±0.77	6.70±1.13	6.75±1.21	6.60±0.68
รสชาติ ^{ns}	6.50±1.24	6.25±1.37	6.40±1.10	6.30±1.08
ความชอบโดยรวม ^{ns}	7.00±1.38	6.45±1.36	6.55±1.00	6.55±0.94

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (P>0.05)

จากการพิจารณาผลของระยะเวลาการลวกที่มีต่อคุณภาพของฟักแช่อบแห้งทุกคุณลักษณะพบว่าระยะเวลาการลวกฟักมีผลต่อคุณภาพด้านลักษณะเนื้อสัมผัสและค่าสี โดยการลวกฟักนาน 10 นาที ให้ฟักแช่อบแห้งที่มีสีขาวใสและมีความแข็งมากกว่าฟักแช่อบแห้งที่ผ่านการลวกที่เวลานานขึ้น แต่ความแตกต่างด้านลักษณะเนื้อสัมผัสและค่าสีดังกล่าวไม่ส่งผลต่อคุณภาพทางประสาทสัมผัส ดังนั้นจึงเลือกระยะเวลาการลวกที่ 10 นาทีเพื่อประหยัดพลังงานและต้นทุนการผลิตฟักแช่อบแห้ง

3. ศึกษาความเข้มข้นของสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระที่เหมาะสมในการผลิตฟักแช่อบแห้งสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและมีปริมาณน้ำตาลต่ำ ปราศจากสารกลุ่มเมตาโบไลต์

การสำรวจดอกไม้และสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในชุมชนจอมทอง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก พบว่าดอกไม้และสมุนไพรที่มีศักยภาพในการนำมาใช้ทำฟักแช่อบแห้งคือ ดอกกระเจียว ดอกอัญชันและขมิ้นเมื่อพิจารณาจากการมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ

3.1 ผลความเข้มข้นของขมิ้นในน้ำเชื่อมสำหรับการแช่ฟักที่มีต่อคุณภาพของฟักแช่อบแห้ง

จากการทำฟักแช่อบแห้งที่มีปริมาณน้ำตาลต่ำ ปราศจากสารกลุ่มเมตาโบไลต์ ซึ่งใช้ฟักที่ผ่านการลวกที่ 10 นาที แล้วนำมาแช่ในน้ำเชื่อมที่ผสมขมิ้นที่ระดับความเข้มข้นที่ร้อยละ 0.3 0.5

และ 0.7 จากนั้นนำฟักแช่อิ่มอบแห้งดังกล่าวมาตรวจสอบปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ พบว่า ปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$) โดยเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเรื่องผลไม้แห้ง (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546) (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ (a_w) ของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของไขมันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ไขมัน (ร้อยละ)	a_w^{ns}
0.3	0.70±0.02
0.5	0.68±0.02
0.7	0.71±0.01

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

ลักษณะเนื้อสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่มีปริมาณไขมันต่างกัน พบว่า เมื่อความเข้มข้นของไขมันมากขึ้นค่าความแข็งแรงของเจลและค่าความแข็งมีค่ามากขึ้น แต่แรงยึดเกาะระหว่างโมเลกุล ค่าความยืดหยุ่น ค่าแรงยึดเกาะภายในโมเลกุลและค่าแรงที่ใช้ในการเคี้ยวไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเนื้อสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของไขมันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ไขมัน (ร้อยละ)	ลักษณะเนื้อสัมผัส					
	gel strength (g.mm)	hardness (g)	adhesiveness ^{ns} (g.sec)	springiness ^{ns}	cohesiveness ^{ns}	chewiness ^{ns} (N.mm)
0.3	568.89±10.13 ^c	36,918.21±197.72 ^c	-101.27±2.15	0.20±0.01	0.48±0.03	4,281.75±465.48
0.5	725.93±3.57 ^b	44,213.89±624.81 ^b	-104.40±4.45	0.22±0.01	0.45±0.05	3,511.76±517.36
0.7	1,028.93±8.45 ^a	47,835.57±485.71 ^a	-100.26±5.95	0.21±0.01	0.40±0.04	4,328.37±726.29

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P\leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

ค่า L^* บอกความสว่างของฟักแช่อิ่มอบแห้ง พบว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมขมิ้นร้อยละ 0.7 มีความสว่างมากกว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่มีขมิ้นความเข้มข้นร้อยละ 0.5 และ 0.3 ตามลำดับ ค่าความเป็นสีแดง a^* ค่า b^* ซึ่งแสดงความเป็นสีเหลืองของฟักแช่อิ่มอบแห้งซึ่งผลิตจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมขมิ้นร้อยละ 0.3 0.5 และ 0.7 ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ค่าสีของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของขมิ้นในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ขมิ้น (ร้อยละ)	ค่าสี		
	L^*	a^{*ns}	b^{*ns}
0.3	43.37 ± 0.35^c	1.57 ± 0.36	30.67 ± 5.70
0.5	45.50 ± 0.20^b	1.63 ± 0.22	31.47 ± 6.41
0.7	48.67 ± 0.40^a	1.73 ± 0.22	36.40 ± 3.65

*อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)

ความเข้มข้นของขมิ้นในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักในการผลิตฟักแช่อิ่มอบแห้งไม่มีผลต่อคะแนนความชอบฟักแช่อิ่มอบแห้งในทุกคุณลักษณะโดยระดับคะแนนในภาพรวมอยู่ในช่วงชอบปานกลางถึงชอบมาก (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 คะแนนคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของ
ไขมันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

คุณลักษณะ	ความเข้มข้นของไขมัน (ร้อยละ)		
	0.3	0.5	0.7
ลักษณะปรากฏ ^{ns}	7.50±1.30	7.30±1.12	6.95±0.78
สี ^{ns}	7.40±1.05	7.60±1.50	7.70±1.05
กลิ่น ^{ns}	6.35±1.52	6.00±1.02	6.20±1.35
ความนิ่ม ^{ns}	6.50±1.71	6.70±1.18	6.30±0.75
ความกรอบ ^{ns}	7.30±1.43	7.05±0.14	6.60±1.02
ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม ^{ns}	7.20±1.04	6.90±0.67	7.00±0.66
กลิ่นรส ^{ns}	5.85±1.23	6.65±0.90	6.70±1.06
รสชาติ ^{ns}	6.25±1.24	7.00±0.56	6.80±1.42
ความชอบรวม ^{ns}	6.65±1.07	6.75±1.08	6.90±1.02

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (P>0.05)

เมื่อพิจารณาจากทุกคุณลักษณะของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ในน้ำเชื่อมที่เติมไขมัน ความเข้มข้นแตกต่างกันพบว่าความเข้มข้นของไขมันไม่มีผลต่อปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ แต่สำหรับลักษณะเนื้อสัมผัสพบว่าเมื่อความเข้มข้นของไขมันเพิ่มขึ้นทำให้ค่าความแข็งแรงของเจลและค่าความแข็งของฟักแช่อิ่มอบแห้งเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่มีความเข้มข้นของไขมันเพิ่มขึ้นทำให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้มีสีเหลืองสว่างมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำฟักแช่อิ่มอบแห้งมาทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสพบว่าคะแนนการทดสอบชิมทุกคุณลักษณะของฟักทุกตัวอย่างมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (P>0.05) ดังนั้นจึงเลือกใช้ไขมันร้อยละ 0.3 ในการเตรียมน้ำเชื่อมสำหรับทำฟักแช่อิ่มอบแห้งในการวิจัยต่อไป

3.2 ผลความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักที่มีต่อคุณภาพของ
ฟักแช่อิ่มอบแห้ง

จากการทำฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีปริมาณน้ำตาลต่ำ ปราศจากสารกลุ่มเมตาโบไลต์ ซึ่งใช้ฟักที่ผ่านการลวก 10 นาที แล้วนำมาแช่ในน้ำเชื่อมที่ผสมดอกอัญชันที่ระดับความเข้มข้นที่ร้อยละ 0.3 0.5 และ 0.7 จากนั้นนำฟักแช่อิ่มอบแห้งดังกล่าวมาตรวจสอบปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ พบว่า ความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักไม่มีผลต่อปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ (P>0.05) และมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเรื่องผลไม้แห้ง (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546) (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ดอกอัญชัน (ร้อยละ)	a_w^{ns}
0.3	0.67±0.00
0.5	0.68±0.02
0.7	0.68±0.03

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

ลักษณะเนื้อสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากฟักซึ่งผ่านการแช่ในน้ำเชื่อมที่มีการแปรผันระดับความเข้มข้นของดอกอัญชัน พบว่า ระดับความเข้มข้นของดอกอัญชันร้อยละ 0.5 ให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีค่าความแข็งแรงของเจล ค่าความแข็ง ค่าแรงยึดเกาะระหว่างโมเลกุล ค่าแรงยึดเกาะภายในโมเลกุลและค่าแรงที่ใช้ในการเคี้ยวมีค่ามากที่สุด ส่วนค่าความยืดหยุ่นของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกอัญชันร้อยละ 0.3 และ 0.5 มีค่ามากกว่าระดับความเข้มข้นที่ 0.7 ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าเนื้อสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ดอกอัญชัน (ร้อยละ)	Texture					
	gel strength (g.mm)	Hardness (g)	adhesiveness (g.sec)	springiness	cohesiveness	chewiness (N.mm)
0.3	434.38±13.03 ^b	44,902.55±1441.88 ^b	-285.37±15.12 ^b	0.24±0.01 ^a	0.31±0.03 ^c	4,052.28±723.40 ^b
0.5	588.15±11.98 ^a	55,142.65±869.32 ^a	-327.19±9.89 ^a	0.25±0.00 ^a	0.58±0.02 ^a	6,949.15±84.69 ^a
0.7	423.56±6.94 ^b	45,445.82±392.22 ^b	-102.82±3.85 ^c	0.21±0.00 ^b	0.51±0.01 ^b	3,264.44±95.61 ^b

* อักษรที่แตกต่างตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P\leq 0.05$)

ค่า L^* บอกละเอียดสว่าง พบว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.3 มีความสว่างมากกว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมซึ่งมีดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.5 และ 0.7 ตามลำดับ ค่า b^* แสดงความเป็นสีเหลือง-สีน้ำเงิน พบว่า เมื่อความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักเพิ่มขึ้นมีผลให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งมีสีน้ำเงินเพิ่มขึ้น แต่ความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักไม่มีผลต่อค่าความเป็นสีแดง (a^*) ของฟักแช่อิ่มอบแห้ง (ตารางที่ 13) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่

ผลิตจากการแช่ผักในน้ำเชื่อมที่มีปริมาณดอกอัญชันเพิ่มขึ้นทำให้ผักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้มีสีน้ำเงินเข้มเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 13 ค่าสีของผักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ผัก

ดอกอัญชัน (ร้อยละ)	ค่าสี		
	L [*]	a ^{*ns}	b [*]
0.3	35.67±0.21 ^a	5.57±0.51	5.33±0.35 ^a
0.5	32.70±0.50 ^b	5.33±0.67	3.47±0.25 ^b
0.7	29.73±0.15 ^c	6.03±0.31	2.47±1.52 ^b

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)

การใช้ดอกอัญชันเป็นส่วนผสมในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ผักในปริมาณมากขึ้นมีผลให้คะแนนความชอบผักแช่อิ่มอบแห้งในด้านสีมีค่าเพิ่มขึ้น โดยการใช้ดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.7 ได้รับคะแนนความชอบด้านสีมากที่สุดซึ่งมีค่าระดับคะแนนอยู่ในช่วงชอบปานกลางถึงชอบมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากดอกอัญชันเป็นแหล่งของสารสีธรรมชาติซึ่งมีโทนสีน้ำเงิน (blue colorants) (Tantituvanont et al., 2008) จึงทำให้ผักแช่อิ่มอบแห้งมีสีน้ำเงินเข้มขึ้นเมื่อมีการใช้ดอกอัญชันความเข้มข้นสูงขึ้น คะแนนความชอบผักแช่อิ่มอบแห้งด้านกลิ่นรสและรสชาติมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือการใช้ดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.5 และ 0.7 มีผลให้ผักแช่อิ่มอบแห้งได้รับคะแนนความชอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) มีระดับคะแนนอยู่ในช่วงชอบปานกลางถึงชอบมากและมีค่ามากกว่าการใช้ดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.3 คะแนนความชอบรวมมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อมีการใช้ดอกอัญชันความเข้มข้นสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทดสอบชิมใช้คุณลักษณะด้านสี กลิ่นรสและรสชาติเป็นหลักในการตัดสินความชอบรวม เนื่องจากคะแนนความชอบด้านลักษณะปรากฏ กลิ่น ความนิ่ม ความกรอบและลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวมของผักแช่อิ่มอบแห้งทุกความเข้มข้นดอกอัญชันในน้ำเชื่อมมีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 คะแนนคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของ
ดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

คุณลักษณะ	ความเข้มข้นของดอกอัญชัน (ร้อยละ)		
	0.3	0.5	0.7
ลักษณะปรากฏ ^{ns}	6.65±1.06	7.00±1.05	7.10±1.02
สี	6.75±1.13 ^b	6.75±1.13 ^b	7.65±1.02 ^a
กลิ่น ^{ns}	6.95±1.12	7.00±1.12	7.45±1.12
ความนุ่ม ^{ns}	6.55±1.60	6.85±1.05	7.20±1.05
ความกรอบ ^{ns}	6.30±1.06	6.55±1.06	7.25±1.01
ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม ^{ns}	6.65±1.02	6.75±1.23	7.10±0.91
กลิ่นรส	6.05±0.93 ^b	7.00±0.92 ^a	7.60±0.80 ^a
รสชาติ	6.25±0.83 ^b	7.00±0.89 ^a	7.60±1.01 ^a
ความชอบรวม	6.15±1.13 ^c	7.10±1.04 ^b	7.90±0.93 ^a

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)

เมื่อพิจารณาผลของการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่แปรผันปริมาณดอกอัญชันร้อยละ 0.3 0.5 และ 0.7 พบว่า ความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักไม่มีผลต่อปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ การใช้ความเข้มข้นของดอกอัญชันในน้ำเชื่อมร้อยละ 0.5 ให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีค่าลักษณะเนื้อสัมผัสทุกค่าสูงที่สุดแต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีการแปรผันปริมาณดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักไปทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส พบว่า ปริมาณดอกอัญชันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักไม่มีผลต่อคะแนนคุณลักษณะด้านความนุ่ม ความกรอบและลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม แต่ผู้ทดสอบชิมให้คะแนนฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.7 มากที่สุดในคุณลักษณะด้านสี กลิ่นรส รสชาติและความชอบรวม โดยฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกอัญชันความเข้มข้นร้อยละ 0.7 มีสีน้ำเงินเข้มมากที่สุดซึ่งอาจเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจคะแนนความชอบของผู้ทดสอบชิม ดังนั้นจึงเลือกปริมาณดอกอัญชันร้อยละ 0.7 ในการเตรียมน้ำเชื่อมสำหรับการแช่ฟักในกระบวนการผลิตฟักแช่อิ่มอบแห้งสำหรับการวิจัยต่อไป

3.3 ผลความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ผักที่มีต่อคุณภาพของ ผักแช่อิ่มอบแห้ง

จากการทำผักแช่อิ่มอบแห้งที่มีปริมาณน้ำตาลต่ำ ปราศจากสารกลุ่มเมตาโบไลต์ ซึ่งใช้ผักที่ผ่านการลวก 10 นาที แล้วนำมาแช่ในน้ำเชื่อมที่ผสมดอกกระเจี๊ยบความเข้มข้นร้อยละ 0.3 0.5 และ 0.7 จากนั้นนำผักแช่อิ่มอบแห้งดังกล่าวมาตรวจสอบปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้พบว่า ปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$) และมีค่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเรื่องผลไม้แห้ง (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546) (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ของผักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรรูป

ความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ผัก

ความเข้มข้นของกระเจี๊ยบ (ร้อยละ)	ค่า a_w^{ns}
0.3	0.60 ± 0.01
0.5	0.60 ± 0.03
0.7	0.57 ± 0.03

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

ลักษณะเนื้อสัมผัสของผักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ผักในน้ำเชื่อมซึ่งแปรรูปปริมาณดอกกระเจี๊ยบ พบว่า ค่าแรงยึดเกาะระหว่างโมเลกุล ค่าความยืดหยุ่นและค่าแรงยึดเกาะภายในโมเลกุลของผักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรรูปปริมาณดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ผักไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) และภาพรวมเมื่อความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ผักเพิ่มขึ้นเป็นผลให้ค่าความแข็งแรงของเจล ค่าความแข็งและค่าแรงที่ใช้ในการเคี้ยวผักแช่อิ่มอบแห้งลดลง เนื่องจากดอกกระเจี๊ยบมีสมบัติเป็นกรดซึ่งสามารถสังเกตได้จากการมีรสเปรี้ยวจึงทำให้เกิดการย่อยเนื้อเยื่อผักขณะแช่ในน้ำเชื่อมทำให้ความแข็งแรงของโครงสร้างผักลดลง ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ค่าเนื้อสัมผัสของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของดอกกระเจียวในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ดอกกระเจียว (ร้อยละ)	Texture					
	gel strength (g.mm)	hardness (g)	adhesiveness ^{ns} (g.sec)	springiness ^{ns}	cohesiveness ^{ns}	chewiness (N.mm)
0.3	1,288.35±14.23 ^a	37,134.20±115.02 ^c	-693.55±68.06	0.59±0.05	0.58±0.05	8,248.26±186.76 ^c
0.5	948.47±15.50 ^b	46,380.64±389.44 ^a	-658.14±22.43	0.48±0.06	0.54±0.04	14,021.42±556.38 ^a
0.7	879.67±14.72 ^c	43,280.33±872.09 ^b	-707.63±74.20	0.46±0.07	0.53±0.06	10,766.43±386.30 ^b

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)

ค่า L^* บอกรความสว่าง พบว่าการใช้น้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจียวปริมาณเพิ่มขึ้นมีผลให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งมีความสว่างลดลง ค่า b^* ซึ่งแสดงความเป็นสีเหลือง-สีน้ำเงิน พบว่าที่ระดับความเข้มข้นของดอกกระเจียวร้อยละ 0.7 ฟักแช่อิ่มอบแห้งมีสีน้ำเงินมากกว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจียวร้อยละ 0.3 และ 0.5 สีแดง (a^*) ของฟักที่ระดับความเข้มข้นของดอกกระเจียวร้อยละ 0.3 0.5 และ 0.7 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) (ตารางที่ 17) แสดงว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีการใช้ดอกกระเจียวในน้ำเชื่อมปริมาณมากขึ้นมีผลให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งมีสีแดงอมน้ำเงินเข้มเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 17 ค่าสีของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันความเข้มข้นของดอกกระเจียวในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

ดอกกระเจียว (ร้อยละ)	ค่าสี		
	L^*	a^{*ns}	b^*
0.3	34.27±0.25 ^a	8.57±1.14	11.00±0.10 ^a
0.5	31.67±0.23 ^b	8.87±1.02	9.93±0.91 ^a
0.7	28.50±0.35 ^c	9.93±1.95	7.87±0.58 ^b

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P > 0.05$)

ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตโดยแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่มีปริมาณดอกกระเจี๊ยบเพิ่มขึ้นได้รับคะแนนความชอบด้านสีเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความชอบด้านสีของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่มีดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.7 มีคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) กับการใช้ดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 ซึ่งมีระดับคะแนนอยู่ในช่วงชอบเล็กน้อยถึงชอบปานกลาง ส่วนคะแนนความชอบด้านความนิ่มของฟักแช่อิ่มอบแห้งพบว่าเมื่อใช้ดอกกระเจี๊ยบเพิ่มขึ้นคะแนนความชอบด้านความนิ่มของฟักแช่อิ่มอบแห้งลดลง สอดคล้องกับค่าเนื้อสัมผัสด้านค่าความแข็งแรงของเจล ความแข็งและแรงที่ใช้ในการเคี้ยวซึ่งมีค่าลดลงเมื่อความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักเพิ่มขึ้นแสดงว่าปริมาณดอกกระเจี๊ยบที่เพิ่มขึ้นในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักเป็นผลให้ความแข็งแรงของโครงสร้างฟักลดลงส่งผลให้ฟักมีความนิ่มมากขึ้นเมื่อมีการใช้ดอกกระเจี๊ยบในปริมาณมากขึ้นซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้ทดสอบชิมไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในฟักแช่อิ่มอบแห้ง แต่อย่างไรก็ตามคะแนนความชอบด้านความนิ่มของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ใช้ดอกกระเจี๊ยบ ร้อยละ 0.3 มีคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) กับการใช้ดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 โดยมีระดับคะแนนอยู่ในช่วงชอบเล็กน้อยถึงชอบปานกลาง ในขณะที่ความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบไม่มีผลต่อคะแนนความชอบด้านลักษณะปรากฏ กลิ่น ความกรอบ ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม กลิ่นรส รสชาติ และความชอบรวมของฟักแช่อิ่มอบแห้ง จึงสรุปได้ว่าความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมที่เหมาะสมสำหรับแช่ฟักในกระบวนการผลิตฟักแช่อิ่มอบแห้งคือร้อยละ 0.5 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 คะแนนความชอบจากการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสฟักแช่อิ่มอบแห้งที่

แปรรูปความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก

คุณลักษณะ	ความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบ (ร้อยละ)		
	0.3	0.5	0.7
ลักษณะปรากฏ ^{ns}	6.05±1.17	6.45±0.78	6.80±1.21
สี	5.70±1.08 ^b	6.30±1.10 ^{ab}	7.05±1.03 ^a
กลิ่น ^{ns}	6.85±0.78	6.90±1.35	7.15±1.04
ความนิ่ม	7.00±0.19 ^a	6.25±1.24 ^{ab}	6.05±1.36 ^b
ความกรอบ ^{ns}	6.75±1.04	6.30±1.48	5.85±1.02
ลักษณะเนื้อสัมผัสโดยรวม ^{ns}	6.70±0.80	6.70±1.03	6.30±0.63
กลิ่นรส ^{ns}	7.00±1.02	7.05±1.10	6.85±1.06
รสชาติ ^{ns}	6.80±1.01	7.25±1.22	7.05±0.75
ความชอบรวม ^{ns}	7.15±0.60	6.75±0.75	6.85±0.84

* อักษรที่แตกต่างกันตามแนวนอน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P\leq 0.05$)

^{ns} หมายถึงค่าเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P>0.05$)

จากการพิจารณาสมบัติของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แปรผันปริมาณดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟัก 3 ระดับคือ ร้อยละ 0.3 0.5 และ 0.7 พบว่า ปริมาณดอกกระเจี๊ยบที่แตกต่างกันในน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักไม่มีผลต่อฟักแช่อิ่มอบแห้งในด้านปริมาณน้ำอิสระที่จุลินทรีย์นำไปใช้ได้ แต่มีผลต่อค่าลักษณะเนื้อสัมผัส ค่าสีและคุณภาพด้านประสาทสัมผัส โดยพบว่า เมื่อความเข้มข้นของดอกกระเจี๊ยบในน้ำเชื่อมเพิ่มขึ้นทำให้ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้มีค่าลักษณะเนื้อสัมผัสด้านความแข็งแรงของเจล ความแข็งและแรงที่ใช้ในการเคี้ยวลดลง ซึ่งส่งผลให้คะแนนความชอบด้านความนุ่มของฟักแช่อิ่มอบแห้งลดลงเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามคะแนนความชอบด้านความนุ่มของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 ได้รับคะแนนความชอบสูงที่สุดและไม่แตกต่างจากฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แช่ในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.3 โดยฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 มีค่าลักษณะเนื้อสัมผัสด้านความแข็งและแรงที่ใช้ในการเคี้ยวสูงที่สุด ส่วนคะแนนความชอบในด้านสี พบว่า ผู้ทดสอบชิมให้คะแนนฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 และ 0.7 มากกว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.3 เนื่องจากฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 และ 0.7 มีสีแดงอมน้ำเงินมากกว่าเมื่อพิจารณาจากค่าสี ดังนั้นจึงเลือกการใช้ดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 ในการเตรียมน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักเพื่อทำฟักแช่อิ่มอบแห้งในการวิจัยต่อไป

3.4 คุณภาพของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่ใช้ขมิ้น ดอกอัญชัน และดอกกระเจี๊ยบ

เมื่อทำการผลิตฟักแช่อิ่มอบแห้งจากการลวกฟักนาน 10 นาที แช่ฟักในน้ำเชื่อมที่ผสมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 ดอกอัญชันร้อยละ 0.7 หรือขมิ้นร้อยละ 0.3 ได้ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีลักษณะปรากฏด้านสีแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด (ภาพที่ 1) โดยจะเห็นได้ว่าฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ใช้ดอกกระเจี๊ยบมีสีแดงแดงในขณะที่การใช้ดอกอัญชันได้ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่มีสีแดงน้ำเงินแม้ว่าทั้งดอกกระเจี๊ยบและดอกอัญชันจะมีสารแอนโทไซยานินซึ่งมีฤทธิ์ด้านอนุมูลอิสระเป็นองค์ประกอบหลักเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากเป็นสารต่างชนิดกัน มีโครงสร้างโมเลกุลต่างกันแต่อยู่ในกลุ่มของสารแอนโทไซยานินเหมือนกัน โดยองค์ประกอบหลักของสารให้สีในดอกกระเจี๊ยบคือ Dp-3-sambubioside และ Cy-3-sambubioside (70.9:29.1) (Pouget et al., 1990) ส่วนสารให้สีซึ่งเป็นสารในกลุ่มแอนโทไซยานินที่เป็นองค์ประกอบในดอกอัญชันคือ delphinidin glucoside (Tantivanont et al., 2008) ส่วนฟักแช่อิ่มอบแห้งที่แช่ในน้ำเชื่อมที่เติมขมิ้นมีสีเหลืองซึ่งเป็นสีของสารเคอร์คิวมิน (1,7-bis(4-hydroxy-3-methoxyphenyl)-1,6-heptadiene-3,5-dione, diferuloylmethane) และมีฤทธิ์ด้านอนุมูลอิสระเช่นเดียวกัน (Goel et al., 2008; Sharma et al., 2005)

ดอกอัญชันร้อยละ 0.7

ขมิ้นร้อยละ 0.3

กระเจี๊ยบร้อยละ 0.5

ภาพที่ 1 ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ได้จากการแช่ฟักในน้ำเชื่อมที่ใช้ดอกอัญชันร้อยละ 0.7
ขมิ้นร้อยละ 0.3 และกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5

ฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตจากการแช่ในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมากที่สุดรองลงมาคือฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ผลิตจากการแช่ในน้ำเชื่อมที่เติมขมิ้นร้อยละ 0.3 และดอกอัญชันร้อยละ 0.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 19) ทั้งนี้เนื่องมาจากดอกกระเจี๊ยบมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมากกว่าขมิ้นและดอกอัญชัน

ตารางที่ 19 ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของฟักแช่อิ่มอบแห้งที่ใช้ชนิดและปริมาณสมุนไพร
ในการเตรียมน้ำเชื่อมสำหรับแช่ฟักแตกต่างกัน

ความเข้มข้นของสมุนไพร	ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ (ร้อยละ DPPH radical-scavenging activity)
ดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5	34.50±0.67 ^a
ดอกอัญชันร้อยละ 0.7	16.95±2.00 ^c
ขมิ้นร้อยละ 0.3	24.26±1.97 ^b

*อักษรที่แตกต่างกัน หมายถึง ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($P \leq 0.05$)

เมื่อนำฟักแช่อิ่มอบแห้งที่เตรียมจากการแช่ในน้ำเชื่อมที่เติมดอกกระเจี๊ยบร้อยละ 0.5 ดอกอัญชันร้อยละ 0.7 และขมิ้นร้อยละ 0.3 มาทำการทดสอบชิมและให้คะแนนความชอบ พบว่า การใช้ดอกอัญชันและขมิ้นมีผลให้คะแนนความชอบด้านลักษณะปรากฏไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) มีค่าอยู่ในช่วงชอบปานกลางถึงชอบมากแต่การใช้ขมิ้นมีคะแนนมากกว่าการใช้ดอกกระเจี๊ยบส่วนการใช้ดอกอัญชันมีคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) กับการใช้ดอกกระเจี๊ยบ คะแนนความชอบด้านความกรอบของการใช้ดอกอัญชันและขมิ้นมีคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยมีค่าอยู่ในช่วงชอบปานกลางและมีค่ามากกว่า